

Briuselis, 2019 11 29
COM(2019) 930 final/2

CORRIGENDUM

This document corrects the COM (2019) 930 final of 20.11.2019
Level of sensibility removed from the cover page
The text should read as follows:

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Graikijos griežtesnės priežiūros ataskaita, 2019 m. lapkričio mėn.

{SWD(2019) 930 final}

PAGRINDINIAI FAKTAI

Graikijos ekonominiai pokyčiai ir politika stebimi per Europos ekonominės politikos koordinavimo semestrą, taikant griežtesnės priežiūros sistemą pagal Reglamentą (ES) Nr. 472/2013¹. Sprendime pradėti griežtesnę priežiūrą Graikijoje² pripažįstama, kad vidutiniu laikotarpiu Graikijai reikia ir toliau priimti priemones ekonominių ir finansinių sunkumų šaltiniams arba potencialiems šaltiniams šalinti, kartu įgyvendinant struktūrines reformas, kuriomis remiamas patikimas ir tvarus ekonomikos augimas.

Griežtesnė priežiūra – tai išsami ekonominių pokyčių ir politikos, kurios reikia tvariam ekonomikos atsigavimui užtikrinti, vykdymo stebėjimo sistema. Pagal ją numatytas reguliarius naujausių ekonominių ir finansinių pokyčių Graikijoje vertinimas, taip pat valstybės finansavimo sąlygų stebėseną ir skolos tvarumo analizės atnaujinimas. Griežtesnė priežiūra taip pat yra pagrindas, kuriuo remiantis vertinamas 2018 m. birželio 22 d. Graikijos bendras įsipareigojimas Euro grupei tęsti ir užbaigti pagal Europos stabilumo mechanizmo programą priimtas reformas ir užtikrinti, kad būtų išlaikyti pagal finansinės pagalbos programas priimtų svarbių reformų tikslai. Šiomis aplinkybėmis vykdant griežtesnę priežiūrą stebima, kaip įgyvendinami konkretūs įsipareigojimai iki sutartų terminų (t. y. iki 2022 m. vidurio) užbaigti pagrindines pagal programą pradėtas struktūrines reformas šešiose pagrindinėse srityse, konkrečiai: i) fiskalinės, įskaitant struktūrinę, politikos, ii) socialinės gerovės, iii) finansinio stabilumo, iv) darbo ir produktų rinkų, v) privatizavimo ir vi) viešojo administravimo modernizavimo³. Penkiolikos konkrečių įsipareigojimų terminas yra 2019 m. vidurys ir jų įgyvendinimo pažanga vertinama šioje ataskaitoje.

Tai yra ketvirtoji Graikijai skirta griežtesnės priežiūros ataskaita. Ji teikiama kartu su Graikijos 2020 m. biudžeto plano projekto vertinimu ir gali būti naudojama kaip per Europos semestrą rengiama speciali stebėsenos ataskaita pagal makroekonominio disbalanso procedūrą, taikomą Graikijai, per 2019 m. Europos semestrą nustatčius, kad šalyje yra susidaręs perviršinis disbalansas. Ši ataskaita grindžiama 2019 m. rugsėjo 23 ir 26 d. Atėnuose Komisijos kartu su Europos Centrinio Banku surengto išvykstamojo patikrinimo⁴ metu padarytomis išvadomis. Tarptautinis valiutos fondas dalyvavo vykdydamas 2019 m. priežiūros ciklą pagal IV straipsnį, o Europos stabilumo mechanizmas dalyvavo ir pagal išankstinio perspėjimo sistemą, ir pagal 2018 m. balandžio 27 d. susitarimo memorandumą dėl Europos Komisijos ir Europos stabilumo mechanizmo darbo santykių.

Ši ataskaita galėtų būti pagrindas Euro grupei priimti sprendimą dėl leidimo panaudoti antrąjį sąlygiškų skolos priemonių, kurių vertė – 767 mln. EUR, rinkinį. 2018 m. birželio

¹ 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 472/2013 dėl euro zonos valstybių narių, kurios turi didelių finansinio stabilumo sunkumų arba kurioms tokie sunkumai gresia, ekonominės ir biudžeto priežiūros griežtinimo (OL L 140, 2013 5 27, p. 1).

² 2018 m. liepos 11 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2018/1192 pradėti griežtesnę priežiūrą Graikijoje (OL L 211, 2018 8 22, p. 1), 2019 m. vasario 20 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/338 dėl griežtesnės priežiūros Graikijoje taikymo pratęsimo (OL L 60, 2019 2 20, p. 17) ir 2019 m. liepos 26 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/1287 dėl griežtesnės priežiūros Graikijoje taikymo pratęsimo (OL L 202, 2019 7 31, p. 110).

³ https://www.consilium.europa.eu/media/35749/z-councils-council-configurations-ecofin-eurogroup-2018-180621-specific-commitments-to-ensure-the-continuity-and-completion-of-reforms-adopted-under-the-esm-programme_2.pdf.

⁴ ECB darbuotojai dalyvavo išvykstamajame patikrinime pagal ECB kompetenciją: suteikė ekspertinių žinių finansų sektoriaus politikos ir makrolygiu svarbiais klausimais, kaip antai dėl pagrindinių fiskalinių tikslų bei tvarumo ir finansavimo poreikių. Prieš išvykstamąjį patikrinimą rugsėjo 16–20 d. surengtas techninio pobūdžio vizitas.

22 d. Euro grupė susitarė, kad į Graikijai skirtą skolos mažinimo priemonių dokumentų rinkinį turėtų būti įtrauktos paskatos, kuriomis būtų užtikrinama, kad reformų priemonės, dėl kurių susitarta Europos stabilumo mechanizmo programoje, būtų įgyvendinamos tvirtai ir nuolat. Šiuo tikslu Graikija galės pasinaudoti kai kurioms sutartomis skolos priemonėmis, jeigu laikysis savo įsipareigojimų tęsti ir baigti reformas ir jeigu taikant griežtesnę priežiūrą parengtos ataskaitos bus teigiamos. Priemonės bus teikiamos dalimis kas pusmetį iki 2022 m. vidurio. Tos priemonės, be kita ko, yra: i) pajamoms iš centrinių bankų turimų Graikijos vyriausybės obligacijų pagal Vertybinių popierių rinkų programą ir Susitarimą dėl grynojo finansinio turto lygiaverčių sumų grąžinimas ir ii) tam tikrų Europos finansinio stabilumo fondo suteiktų paskolų palūkanų didesnės maržos atsisakymas 2019 m. birželio 17 d. – gruodžio 31 d. laikotarpiu.

Šioje ataskaitoje daroma išvada, kad Graikija ėmėsi reikiamų veiksmų, kad įvykdytų savo konkrečius reformų įsipareigojimus iki 2019 m. vidurio. Siekiant reformas užbaigti, o prireikus paspartinti, bus būtina imtis papildomų veiksmų. Atliekant šį vertinimą atsižvelgiama į pastarųjų mėnesių naujosios administracijos pastangas vykdyti įsipareigojimus, kad būtų pasistūmėta įgyvendinant platesnio masto reformų planą, ir jos pasiryžimą rengti reformas glaudžiai bendradarbiaujant su institucijomis.

EKONOMINĖS PERSPEKTYVOS

Pirmąjį 2019 m. pusmetį Graikijoje tęsėsi ekonomikos augimas, o jis pagal prognozes turėtų nelėtėti, nors išorės veiksniai tam nepalankūs. Metų pradžios rezultatai buvo prastesni, nei tikėtasi, tačiau manoma, kad augimas vėl įgaus pagreitį antrąjį pusmetį ir bendras 2019 m. rezultatas sieks 1,8 %. t. y. vos mažiau nei 2018 m. rezultatas (1,9 %). Tikėtina, kad šiais ir kitais metais augimą labiausiai skatins privatus vartojimas ir investicijos, kuriems įtaką darys užtikrintas disponuojamųjų pajamų augimas ir aukštas vartotojų pasitikėjimo lygis (kaip matyti iš rinkos apklausų), jau viršijęs iki krizės fiksuotą lygį. Graikijos ekonomikos atsigavimas vyksta prastėjant išorės aplinkos padėčiai. Vis dėlto prognozuojama, kad dėl paskelbto darbo jėgos ir kapitalo mokesčių sumažinimo ir tolesnio eksporto rinkos dalies didėjimo ekonomikos augimas 2020 m. pasieks 2,3 % ir viršys euro zonos vidurkį (1,2 %).

Bendros nuotaikos ir lūkesčiai atspindi teigiamas tendencijas. Po liepos mėn. vykusių visuotinių rinkimų ekonominių vertinimų rodiklis smarkiai pagerėjo ir kapitalo kontrolės priemonės buvo galutinai atšauktos. Graikija aktyviai veikė tarptautinėse kapitalo rinkose, kuriose palūkanų normų skirtumas sparčiai susitraukė iki istoriškai žemo lygio ir padėtis buvo dar geresnė, palyginti su apskritai palankiais pokyčiais Europos valstybių obligacijų rinkose. Reitingų agentūros pagerino šalies vertinimus, – tam įtakos turėjo ir teigiamas bei konstruktyvus šalies bendradarbiavimas su Europos institucijomis. Dabar Graikijos valdžios institucijoms ir iš tikrųjų Europos partneriams tenka iššūkis ateityje išlaikyti šį labai palankų postūmį.

Vidutinio laikotarpio augimo rezultatai visiškai priklauso nuo investicijų, kurių lygis vis dar nesiekia euro zonos vidurkio, didinimo. 2018 m. investicijos Graikijoje (išreikštos BVP procentine dalimi) buvo mažiausios Europos Sąjungoje ir 7,7 procentinio punkto mažesnės už euro zonos vidurkį (20,6 % BVP). Siekiant ekonomikos augimo ateityje ypač svarbu didinti investicijų lygį, kad būtų kompensuotas nepakankamo investavimo krizės metais poveikis. Didinti privačiąsias investicijas labiausiai padės pavyzdiniai privatizacijos projektai ir pritrauktos tiesioginės užsienio investicijos. Dėl didinamojo poveikio augimą dar labiau

skatintų padidintos viešosios investicijos, – pirmiausia pasiekus biudžeto viršutines išlaidų ribas, o tada viešąsias investicijas didinant su platesniu nei dabartinio biudžeto užmoju.

Darbo rinkos padėtis toliau gerėja, o nedarbo lygis toliau tolygiai mažėja. Prognozuojama, kad 2019 ir 2020 m. užimtumo augimas viršys 2 % ir paskatins nedarbo lygį susitraukti nuo 19,3 % 2018 m. iki maždaug 17 % šiemet ir beveik 15 % 2020 m. Dėl neseniai nustatyto netiesioginių mokesčių sumažinimo ir naftos kainų pokyčių infliacija trumpuoju laikotarpiu turėtų būti nežymi, o vidutiniu laikotarpiu – šiek tiek didėti.

Prognozei kyla tiek teigiama, tiek neigiama rizika, tačiau neigiama rizika yra realesnė. Neigiama rizika perspektyvai kyla dėl užsienio paklausos silpnėjimo ir viešosioms investicijoms skirto biudžeto lėšų nuolatinio nepanaudojimo iki galo. Teigiama rizika yra susijusi su žymiai pagerėjusiomis verslo ir vartotojų nuotaikomis, kurios dar nesitransformavo į smarkų išlaidų augimą. Projekcijos priklauso nuo to, ar bus laikomasi reformų plano, dėl kurio susitarta vykdant griežtesnę priežiūrą, be kita ko, ar bus vykdomos neveiksnių paskolų pertvarkymo sistemos reformos, skirtos užtikrinti, kad neveiksnių paskolų pakankamai sumažėtų ir būtų remiamas bankų teikiamas kreditavimas.

FISKALINĖ POLITIKA IR PERSPEKTYVOS

Panašu, kad 2019 m. Graikija viršys sutartą 3,5 % BVP pirminio pertekliaus tikslą, o tai būtų penkti metai iš eilės, kai tikslai viršijami. Taigi išsklaidytos anksčiau šiais metais kilusios abejonės, ar 2019 m. gegužės mėn. priėmus fiskalines priemones nekils rizika nepasiekti pirminio pertekliaus tikslo. Naujoji administracija minėtas priemones paliko galioti. Tarp gegužės mėn. priemonių: naujos mokesčių ir socialinio draudimo įmokų skolų socialinio draudimo fondams ir savivaldybėms mokėjimo (dalimis per 120 kartų) sistemos; kai kurių pridėtinės vertės mokesčio tarifų sumažinimas; 13-tos mėnesinės pensijos išmokos grąžinimas ir ankstesnės našlių ir našlaičių pensijų reformos atšaukimas. Be to, atsisakyta 2017 m. parengtos gyventojų pajamų mokesčio reformos, pagal kurią fiskaliniu požiūriu neutraliu būdu nuo 2020 m. būtų buvusi išplėsta mokesčio bazė ir sumažinti tarifai. Dėl mažesnio, nei tikėtasi, masto skolų perkėlimo iš dabartinės mokesčių mokėjimo sistemos į naująją dabartinės gegužės mėn. priemonių fiskalinės sąnaudos apytikriai siekia 0,7 % BVP, t. y. mažiau, nei planuota birželio mėn. griežtesnės priežiūros ataskaitoje, kai tikėtasi, kad tas dydis bus 1,1–1,4 % BVP. Vertinant šių priemonių tinkamumą siekiant pagerinti viešųjų finansų kokybę ir jų suderinamumą su reformomis, priimtomis pagal Europos stabilumo mechanizmo programą, jų kokybė kėlė abejonių. Liepos mėn. naujoji administracija iš dalies pakeitė mokėjimo 120-čia dalių sistemą, siekdama padidinti jos patrauklumą, ypač įmonėms, ir patvirtino nedidelį nekilnojamojo turto mokesčio (ENFIA) sumažinimą.

Siekdama užtikrinti, kad fiskaliniai tikslai būtų pasiekti, naujoji administracija sumažino viršutines išlaidų ribas iki realistiškesnių verčių, o gautomis papildomomis mokestinėmis pajamomis užtikrinta papildomų fiskalinio manevravimo galimybių. Valdžios institucijos sumažino viršutines biudžeto ribas tiek įprastam (ne investicijų) biudžetui, tiek viešųjų investicijų biudžetui, kad atsižvelgtų į nuolatinį jų pervertinimą. Todėl biudžeto balansas 2019 m. pagerės 0,6 % BVP. Pakeitimas iš dalies perkeltas į 2020 m. biudžetą. Be to, valdžios institucijos parengė veiksmų planą viešųjų investicijų biudžeto prognozavimui ir stebėsenai patobulinti. Jos taip pat priėmė teisės aktus, kuriais nustatomos viešųjų investicijų biudžeto nacionalinio komponento parengimo, administravimo, finansavimo ir įgyvendinimo taisyklės, skirtos jo lėšų nepanaudojimo iki galo problemai spręsti. Šių pastangų jau seniai reikėjo ir jos išties sveikintinos. Valdžios institucijos

raginamos naudotis visomis turimomis fiskalinio manevravimo galimybėmis, neviršijančiomis viršutinių biudžeto ribų, kad paskatintų ekonomikos atgaivinimą. 2019 m. fiskalines perspektyvas taip pat teigiamai veikė palankūs pajamų pokyčiai, kuriuos iš esmės lemia aktyvesnis, nei tikėtasi, naujų skolininkų dalyvavimas mokėjimo dalimis sistemose ir taip pat dėl smarkiai išaugusių turistų išlaidų padidėjusios pridėtinės vertės mokesčio pajamos.

Šiomis aplinkybėmis Europos institucijos prognozuoja, kad pirminis perteklius, kaip apibrėžta vykdant griežtesnės priežiūros stebėseną, 2019 m. pasieks 3,8 % BVP. 2019 m. prognozėje daroma prielaida, kad maždaug 200 mln. EUR dydžio viešųjų paslaugų įsipareigojimas viešajai energetikos įmonei bus padengtas iš rezervo nenumatytoms išlaidoms, ir neatsižvelgiama į jokiais galimas papildomas vienkartinės priemonės, kurios gali būti priimtos vėliau 2019 m. siekiant pasinaudoti turimomis fiskalinio manevravimo galimybėmis.

Tai reiškia, kad Graikija turėtų 2019 m. pasiekti 1,3 % BVP valdžios sektoriaus perteklių. Tai gerokai viršija euro zonos vidurkį (0,8 % BVP deficitą). Dėl didelių fiskalinio konsolidavimo pastangų pagal ESM programą Graikijoje nuo 2016 m. stebimas viešųjų finansų perteklius, tačiau jį iš dalies lėmė ir viešųjų investicijų biudžeto lėšų nepanaudojimas iki galo. Valdžios sektoriaus pertekliaus rezultatas yra suderinamas su numatytu dideliu struktūrinio balanso sumažėjimu (nuo 5,8 % BVP 2016 m. iki 3,0 % BVP 2019 m.), taigi galima daryti išvadą, kad pagrindinė fiskalinės politikos kryptis palaipsniui tampa mažiau ribojamoji.

Remdamasi 2020 m. biudžeto plano projekto informacija, Komisija prognozuoja, kad Graikija 2020 m. įvykdys 3,5 % BVP pirminio pertekliaus tikslą (nuolatinis konkretus įsipareigojimas), pasieks 1,0 % BVP valdžios sektoriaus perteklių ir laikysis visų Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų. Biudžeto projekte numatytos 0,6 % BVP dydžio naujos augimui palankios priemonės, kuriomis bus siekiama sumažinti iškraipancio poveikio mokesčius ir padidinti į šeimą orientuotas socialines išmokas. Taikant šias priemones numatyta sumažinti įmonių pelno mokesčių keturiais procentiniais punktais; reformuoti gyventojų pajamų mokesčių, be kita ko, sumažinant pajamoms iki 10 000 EUR taikomą mokesčio tarifą nuo 22 % iki 9 % ir padidinant neapmokestinamąjį pajamų dydį vaikus auginantiems mokesčių mokėtojams; sumažinti visą darbo dieną dirbančių asmenų socialinio draudimo įmokas vienu procentiniu punktu ir sumažinti dividendų mokesčių nuo 10 % iki 5 %. Be to, numatyta priemonė, pagal kurią bus mokama nauja išmoka gimus kūdikiui (2 000 EUR). Taip pat vyriausybė yra paskelbusi apie papildomus mokesčių sumažinimus 2021 m. ir vėliau, tačiau teisės aktai dėl jų šiuo metu priimami nebus. Siekiant užtikrinti neutralų poveikį biudžetui, biudžeto plano projekte numatytą priemonių rinkinį papildė fiskaliniu požiūriu lygiavertės panašaus masto daugiausia parametrinės, bet ir administracinės priemonės. Šiomis priemonėmis siekiama didinti netiesioginių mokesčių naudą, atnaujinti nekilnojamojo turto mokesčio bazę ir dar labiau mažinti išlaidų, nepanaudotų ankstesniais metais, tikslus.

Nors visas priemonių rinkinys iš esmės turi neutralų poveikį biudžetui, 2020 m. planuojama pagerinti viešųjų finansų kokybę ir paskatinti augimą. Kapitalo ir darbo jėgos mokesčių sumažinimas – svarbus teigiamas žingsnis mažinant Graikijoje taikomą pelno mokesčių ir darbo jėgos mokesčių pleišimą. Planuojama, kad gyventojų pajamų mokesčio reforma bus naudinga visiems mokesčių mokėtojams, visų pirma gaunantiems mažesnes pajamas ir dirbantiems savarankiškai. Be to, socialinio draudimo įmokos sumažinimas duos

naudos visą darbo dieną dirbantiems asmenims, įskaitant tuos, kurių pajamos nesiekia neapmokestinamojo pajamų dydžio. Ekonomikos augimui palankiu būdu pakeitus iškraipiančio poveikio mokesčius mažesnio iškraipiančio poveikio mokesčiais (pavyzdžiui, pridėtinės vertės mokesčiu arba turto mokesčiu), tikimasi paskatinti privačias investicijas ir užimtumą ir prisidėti prie didesnio našumo augimo ir privataus vartojimo. Reforma nesprendžiama santykinai didelio gyventojų pajamų mokesčio neapmokestinamojo pajamų dydžio problema, nors dėl to su institucijomis buvo sutarta derinant mokesčių reformą pagal Europos stabilumo mechanizmo programą 2017 m. ir iš pradžių šis pakeitimas turėjo įsigalioti 2020 m. Į galutinį teisės aktą, kuriuo nustatomas 2020 m. fiskalinių priemonių rinkinys ir kuris buvo skelbiamas viešoms konsultacijoms, įtraukta keletas nedidelio masto papildomų priemonių, nedarančių poveikio 2020 m. fiskalinės politikos vertinimui.

Graikijos viešiesiems finansams tebekyla didelė fiskalinė rizika, susijusi su pensijomis ir viešojo sektoriaus darbo užmokesčiu. Nors Valstybės taryba neseniai patvirtino, kad pagrindiniai 2016 m. pensijų reformos ramsčiai atitinka Konstituciją, kai kuriuos jos elementus (be kita ko, nuostatas dėl papildomų pensijų ir ilgo darbo stažo pagrindinės pensijos kaupimo normų) teks pakoreguoti. Šių problemų sprendimo fiskalinis poveikis vis tiek gali būti didelis, tačiau valdžios institucijos įsipareigojo užtikrinti, kad galimos papildomos fiskalinės sąnaudos neviršytų viršutinės biudžeto ribos, kurią 2020 metams nustatė Darbo ministerija. Be to, galimą neigiamą fiskalinį poveikį iš esmės ribos ir tai, kad pagrindinės 2016 m. pensijų reformos dalys, kaip pripažinta, atitinka Konstituciją ir Valstybės taryba nėra suteikusi teisės gauti finansinę kompensaciją atgaline data. Tačiau Audito Rūmai vis dar nagrinėja viešojo sektoriaus pareigūnų pensijų teises. Kiek tai susiję su viešojo sektoriaus darbo užmokesčiu, susirūpinimą toliau kelia didelis laikinųjų darbuotojų skaičius ir su vienodos darbo užmokesčio lentelės išimčių taikymo išplėtimu susijusi rizika. Galimybė dėl nepakankamo viešųjų investicijų biudžeto lėšų panaudojimo viršyti 3,5 % BVP fiskalinį tikslą išlieka, bet yra sumažėjusi.

FISKALINĖ STRUKTŪRINĖ POLITIKA

Remdamosi techninės paramos tyrimo išvadomis, Europos institucijos sutarė, kad reikėtų nukelti vertinimo procesą, skirtą nekilnojamojo turto mokesčio (ENFIA) vertėms atnaujinti (konkretus įsipareigojimas, vykdytinas iki 2019 m. vidurio), siekiant sudaryti palankesnes sąlygas iki 2020 m. vidurio įvykdyti svarbesnę – objektyvių nekilnojamojo turto mokesčio verčių sistemos – reformą. Visų pirma, naujoji vyriausybė susitarė inicijuoti esminį ENFIA ir kitų nekilnojamojo turto mokesčių bazės išplėtimą. Planuojama, kad reforma, vykdoma pagal detalų tvarkaraštį, iki 2020 m. ENFIA mokesčio rinkimo proceso padidins ENFIA nekilnojamojo turto mokesčio bazę daugiau nei 20 % ir pagerins nekilnojamojo turto mokesčių sistemos teisingumą ir veiksmingumą.

Siekdamos skatinti statybos pramonę, valdžios institucijos paskelbė apie naujiems pastatams trejų metų laikotarpiui nustatomą laikiną pridėtinės vertės mokesčio taikymo sustabdymą. Kyla rizika, kad ši priemonė padidins šešėlinę ekonomiką, be to, šiuo metu nagrinėjama jos atitiktis ES teisei. Europos institucijos paragino valdžios institucijas parengti alternatyvių priemonių statybos pramonės Graikijoje patiriamoms problemoms spręsti ir kovoti su šešėline ekonomika.

Padaryta pažanga dėl svarbių mokesčių priemonių likvidumui didinti šalies įmonių obligacijų rinkose jas atveriant išorės investuotojams. Valdžios institucijos panaikins ne rezidentų mokėtiną išskaičiuojamąjį mokesčių už įmonių obligacijas, įtrauktas į šalies biržos

sąrašus, taip suvienodindamos šioms obligacijoms taikomą išskaičiuojamojo mokesčio tvarką su dauguma ES valstybių narių. Panaši tvarka bus patvirtinta atvejams, kai tarptautiniai investuotojai įsigyja obligacijas, tiesiogiai leidžiamas bankų siekiant įvykdyti minimalų nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimą.

Atsižvelgiant bendrą ankstesnio vėlavimo poveikį, 2019 m. pabaigos Nepriklausomos valstybės pajamų institucijos darbuotojų skaičiaus tikslas greičiausiai nebus pasiektas, tačiau naujoji vyriausybė prisiėmė svarbių įsipareigojimų skubiai patvirtinti suderintas papildomas priemones, kad būtų dar labiau stiprinamas Nepriklausomos institucijos pajėgumas ir didinamas jos patrauklumas aukštos kvalifikacijos kandidatams. 2018 m. mažėjęs Nepriklausomos institucijos darbuotojų skaičius 2019 m. trečio ketvirčio pabaigoje pradėjo augti, bet iki 2019 m. pabaigai nustatyto tikslo trūksta apie 1 000 darbuotojų. Neseniai patvirtintas 600 papildomų darbuotojų priėmimas yra žingsnis tinkama linkme. Naujoji vyriausybė įsipareigojo užbaigti novatoriškas žmogiškųjų išteklių reformas, taip sudarydama sąlygas Nepriklausomai institucijai samdyti ir išlaikyti aukštos kvalifikacijos darbuotojus, ir paskyrė reikiamą biudžetą. Taip pirmą kartą Graikijos viešojo administravimo istorijoje bus palaipsniui įvesta nuo pareigų priklausančio atlyginimo sistema. Valdžios institucijos įsipareigojo iki 2019 m. pabaigos priimti pareigų lygio teisės aktus ir laiku patvirtinti papildomą darbo užmokesčio lentelę, kad naujoji sistema įsigaliotų 2020 m. liepos 1 d. Siekdami užtikrinti pakankamą savarankiškumą atliekant kasdienes IT operacijas, Nepriklausoma institucija ir Informacinių paslaugų generalinis sekretoriatas susitarė iki 2019 m. pabaigos parengti veiksmų gaires, patikslinančias jų atitinkamas kompetencijas. Galiausiai valdžios institucijos patvirtino, kad rastas tinkamas pastatas, kuriame bus sąlygos iki 2020 m. pabaigos įsikurti visoms Nepriklausomos institucijos būstinės tarnyboms, šiuo metu veikiančioms 13-oje pastatų.

Valdžios institucijos iš dalies pakeis pagrindinę mokėjimo dalimis sistemą, kad mokestines skolas būtų lengviau gražinti. Sistemos lankstumas išaugo dėl sutartų pakeitimų, be kita ko, padidinus didžiausią mokėjimų dalimis skaičių iki 24 arba 48 priklausomai nuo mokesčio rūšies (buvo 12 ir 24 mokėjimai dalimis), ir siūloma daugiau paskatų likti sistemoje, kol bus gražinta visa skola. Šios peržiūrėtos sistemos patikimumą užtikrina valdžios institucijų įsipareigojimas nepradėti įgyvendinti naujų papildomų *ad hoc* mokėjimo dalimis sistemų.

Pagal ankstesnį planą pasibaigus programai nepadaryta jokios pažangos, todėl naujoji administracija priėmė naują plataus masto veiksmų planą likusiam įsiskolinimui iki 2021 m. panaikinti. Taikant griežtesnę priežiūrą stebimas susikaupęs įsiskolinimas 2019 m. rugpjūčio mėn. pabaigoje išliko didelis – 1,3 mlrd. EUR, palyginti su 1,7 mlrd. EUR prieš metus. Tai gerokai viršija nulinio įsiskolinimo tikslą, nustatytą Europos stabilumo mechanizmo programos pabaigoje. Naujuoju veiksmų planu siekiama grynąjį sukauptą įsiskolinimą sumažinti iki 1 mlrd. EUR 2019 m. gruodžio mėn. ir visiškai panaikinti iki 2020 m. pabaigos, išskyrus 140 mln. EUR sumą, skirtą su pensijomis susijusiems reikalavimams ir numatytą panaikinti iki 2021 m. birželio mėn. Pagal planą sprendžiamos pagrindinės įsiskolinimo panaikinimo problemos; siekiant numatytų tikslų jis įgyvendinamas kartu su keletu teisinių, administracinių ir IT veiksmų.

Numatyta priimti priemonių, kuriomis būtų užkirstas kelias naujam įsiskolinimui susidaryti (konkretus įsipareigojimas, vykdytinas iki 2019 m. vidurio), tačiau joms parengti ir visiškai įgyvendinti prireiks daugiau laiko. Atlikdami priežiūros auditą Graikijos Audito Rūmai nurodė, kad įgyvendinant daugumą jų rekomendacijų padaryta pažanga, tačiau turint omenyje tai, kad nuo pirmojo audito prabėgo labai mažai laiko, kai

kurioms svarbioms rekomendacijoms įgyvendinti prireiks daugiau laiko. Pagal naująjį įsiskolinimo panaikinimo veiksmų planą valdžios institucijos ministerijų sprendimu suburs iniciatyvinį komitetą, užtikrinsiantį tiek įsiskolinimo panaikinimo plano, tiek naujo įsiskolinimo prevencijos plano įgyvendinimą laiku. Likę Graikijos Audito Rūmų *ex ante* auditai nebiudžetiniuose fonduose ir savivaldybėse, kaip numatyta, palaipsniui panaikinti.

Su bendra išdo sąskaita ir suvienodintu sąskaitų planu susiję darbai toliau vykdomi iš esmės pagal planą. Siekiant iki 2019 m. pabaigos visiškai įgyvendinti bendrą išdo sąskaitą reikės atlikti keletą papildomų darbų, bet apskritai įgyvendinimas vyksta pagal planą. Naujoji vyriausybė subūrė iniciatyvinį komitetą suvienodinto sąskaitų plano projektui prižiūrėti ir ėmėsi kelių pradinių veiksmų sąskaitų planui taikyti ir viešųjų investicijų biudžetui. Vis dėlto reikėtų daugiau aiškumo dėl visiško jo įgyvendinimo šioje srityje.

SOCIALINĖ GEROVĖ

Valstybės taryba patvirtino, kad pagrindiniai 2016 m. pensijų reformos elementai atitinka Konstituciją, bet kai kuriuos reformos aspektus teks iš dalies pakeisti. Valdžios institucijos rengia pasiūlymus, kaip spręsti Valstybės tarybos sprendimo iškeltus klausimus, ir įsipareigojo rasti būdų, kad reikiamų pakeitimų sąnaudos neviršytų 2020 m. Darbo ministerijos biudžeto. Tačiau Audito Rūmų antroji kolegija neseniai padarė priešingą išvadą dėl viešojo sektoriaus pareigūnų pensijų teisių nei pateiktoji Valstybės tarybos sprendime, todėl kyla papildomų neaiškumų.

Dėl pakeisto gražinimo tvarkaraščio vėluoja gražinamų 2018 m. sveikatos priežiūros išlaidų surinkimas (konkretus įsipareigojimas, vykdytinas iki 2019 m. vidurio), tačiau reikiami teisės aktai netrukus įsigalios. Gražinamų lėšų surinkimą, kuri buvo planuota pradėti birželio mėn., teko nukelti dėl valdžios institucijų sprendimo prailginti ilgiausią gražinimo laikotarpį iki 120 mėnesinių įmokų. Nors planuojama, kad dauguma teikėjų lėšas gražins per penkerius metus, apskritai dėl pakeitimo gaunama mokėjimų suma yra mažesnė ir Sveikatos fondo likvidumas suprastėja. Europos institucijos paragino valdžios institucijas dėti daugiau pastangų šioje srityje.

Valdžios institucijos planuoja imtis kelių veiksmų, kad racionalizuotų sveikatos priežiūros išlaidas, todėl vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu gražinamų lėšų gali mažėti. Šis užmojis dar turės būti suderintas su kai kuriais neseniai pradėtais veiksmais, kurių poveikis priešingas. Valdžios institucijos planuoja įsteigti nacionalinį vėžio registrą ir Sveikatos technologijų vertinimo agentūrą, sustiprinti Derybų dėl vaistų komitetą ir paspartinti klinikinių protokolų rengimo darbą bei kitus veiksmus. Visi šie veiksmai vykdomi tinkama linkme, nors jų poveikį planuojama pajusti tik ilguoju laikotarpiu. Kartu valdžios institucijos atidėjo kainų leidinio metinį atnaujinimą, paprastai lemiantį vaistų kainų sumažinimą, ir ketina panaikinti naujoviškiems vaistams taikomą 25 % pradinį mokesť. Abi šios priemonės potencialiai padidins susigrąžinamų lėšų sumą ateinančiais mėnesiais.

Pažanga vykdant 2020 m. vidurio įsipareigojimus didinti ligoninių išlaidų dalį, susijusią su centralizuotais viešaisiais pirkimais, ir konsoliduoti sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų tinklą yra vangi. Vis dėlto valdžios institucijos tebėra įsipareigojusios vykdyti reformą ir planuoja pertvarkyti naują įsteigtą centrinę viešųjų pirkimų tarnybą, kad būtų padidintas jos lankstumas ir našumas vidutiniu laikotarpiu. Pasinaudodamos Europos Komisijos teikiama technine parama valdžios institucijos taip pat pasistūmėjo atnaujinamos ligoninių kompensacijų sistemą. Svarbu, kad valdžios institucijos toliau darytų pažangą, remdamosi nuveiktu darbu.

Valdžios institucijos laikinai sustabdė papildomų sveikatos priežiūros centrų atidarymą, siekdamas persvarstyti tinkamiausią pirminės sveikatos priežiūros teikimo struktūrą, tačiau pranešė apie savo ketinimą išlaikyti jau įteisintos reformos pagrindus. Todėl tikėtina, kad per ateinantį pusmetį gali būti atidaryta ne daugiau kaip dešimt papildomų pirminės sveikatos priežiūros punktų. Kol kas nepatikslingas pagrindinių reformos komponentų vykdymo, pavyzdžiui, privalomo šeimos gydytojo pasirinkimo ir šeimos gydytojo siuntimo funkcijų įvedimo, tvarkaraštis.

Žvelgiant į socialinę politiką, neįgalumo išmokų sistemos reforma (konkretus išipareigojimas, vykdytinas iki 2019 m. vidurio) vykdoma, tačiau dėl valdžios institucijoms nepavaldžių techninių priežasčių smarkiai vėluoja. Nors pasistūmėta tikslinant ir supaprastinant neįgalumo statuso nustatymo administracinius procesus, dar turi būti patvirtintas naujas neįgalumo nustatymo remiantis ir medicininiu, ir funkcinu vertinimu metodas. Naujoji metodika turėjo būti parengta remiantis bandomojo projekto rezultatais, o jis dėl valdžios institucijoms nepavaldžių priežasčių vėlavo. Dėl pakeisto tvarkaraščio bus susitarta gavus vertinimą, jeigu jis bus parengtas netrukus; reformos koncepcijos dokumentas turėtų būti paskelbtas 2020 m. vasario mėn., o pati reforma įgyvendinta iki birželio mėn.

Konkretūs išipareigojimai, įvykdytini iki 2019 m. pabaigos ir susiję su Socialinio solidarumo pajamų programos įgyvendinimo užbaigimu ir subsidijų savivaldybių viešajam transportui peržiūra, tebevykdomi pagal planą. Valdžios institucijos užbaigė antrąjį Socialinio solidarumo pajamų programos ramstį, t. y. socialinę įtrauktį, ir dirba ties trečiuoju ramsčiu, kuris grindžiamas aktyvios darbo rinkos paslaugų, padėsiančių programos dalyviams patekti (grįžti) į darbo rinką, teikimu. Kad pasiektų šį tikslą, valdžios institucijos rengia sistemingesnį aktyvios darbo rinkos paslaugų kūrimo ir administravimo metodą, kuris jau išbandytas ir turėtų būti gavus įvertinimą laipsniškai diegiamas. Kiek tai susiję su būsima subsidijų savivaldybių viešajam transportui sistemos peržiūra, valdžios institucijos yra patvirtinusios savo išipareigojimą iki 2019 m. pabaigos įvertinti dabartinės subsidijuojamų savivaldybių viešojo transporto tarifų sistemos tinkamumą ir vykdyti galimas sistemos tobulinimo rekomendacijas.

FINANSŲ SEKTORIAUS POLITIKA

Graikijos bankų likvidumas toliau gerėjo ir esama požymių, kad bankų patekimas į rinką laipsniškai atkuriamas, tačiau vis dar yra didelių įsisenėjusių rizikos veiksnių ir sunkumų. Bankai tebeturi sukaupę daug neveiksnių paskolų, neišspręstos ir kitos problemos, kaip antai nestabilus pelningumas ir stiprūs valstybės ir bankų ryšiai, be kita ko, pasireiškiantys didele atidėtųjų mokesčių kredito dalimi bankų kapitale. Ateityje Graikijos bankų sektoriui teks įveikti iššūkį: padidinti savo atsparumą ir sparčiau mažinti neveiksnių paskolų lygį, kartu gerinant savo gebėjimą finansuoti ekonomikos augimą.

Pagerėjęs Graikijos bankų likvidumas ir išaugęs indėlininkų pasitikėjimas lėmė visišką kapitalo kontrolės priemonių panaikinimą nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. (nuolatinis konkretus išipareigojimas). Per pirmuosius 2019 m. devynis mėnesius bankų privačiojo sektoriaus indėliai išaugo apie 3,5 %, o metų pradžioje visiškai grąžinta skubi parama likvidumui padidinti. Nors panaikinus kapitalo kontrolės priemones Graikijos ekonomikos veikimas normalizavosi ir sudarytos sąlygos pasitikėjimui augti, dar svarbiau tapo sparčiau stiprinti bankų sistemą ir įtvirtinti indėlininkų pasitikėjimą.

Neveiksnių paskolų lygis 2019 m. mažinamas spartesniu tempu, bet išlieka labai aukštas. Graikijos bankų sistemos neveiksnių paskolų lygis aukščiausią tašką pasiekė 2016 m. kovo

mėn., kai šios paskolos sudarė 107,2 mlrd. EUR, arba 48,8 %. Neveiksnių paskolų lygio mažinimo tempas paspartėjo nuo 2018 m.: 2018 m. pabaigoje ir 2019 m. viduryje jos sudarė atitinkamai 45,4 % ir 43,6 % visų klientų paskolų. Tai iš esmės atitiko veiklos tikslus, kuriuos nustatė keturi sisteminės svarbos bankai, prižiūrimi priežiūros institucijos. Nors neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis išlieka labai aukštas, pastaruoju metu stebimas šių paskolų lygio mažinimo tempo paspartėjimas absoliučiaisiais skaičiais yra akivaizdesnis: iki 2019 m. birželio mėn. pabaigos neveiksnių paskolų sankaupa sumažėjo iki 75,4 mlrd. EUR, t. y. ji sumažėjo 13,5 mlrd. EUR, arba 15 %, per metus. Per kelerius ateinančius metus keturi sisteminės svarbos bankai planuoja papildomai iš esmės sumažinti neveiksnių paskolų lygį iki 26 mlrd. EUR, arba 19,2 %, iki 2021 m. pabaigos. Todėl papildomas pastangas teks dėti tiek bankams, tiek valdžios institucijoms: bankams teks spartinti sisteminio neveiksnių paskolų pertvarkymo darbą ir dėti daugiau pastangų, kad nustatytų ir tinkamai reaguotų į strateginio įsipareigojimų neįvykdymo atvejus, o valdžios institucijos turėtų užtikrinti, kad teisinė sistema ir teismų sistema galėtų veiksmingai palaikyti neveiksnių paskolų pertvarkymą.

Sprešti Graikijos bankų balansų tvarkymo užduotį gali padėti sisteminės iniciatyvos, kaip antai „Hercules“ turto apsaugos sistema. Pagal šią sistemą kiekvienas bankas gali perkelti neveiksnius paskolas į atskirai administruojamas specialiosios paskirties įmones, kurios gali išleisti mažesnio prioriteto, tarpinio pobūdžio ir didesnio prioriteto (pastariesiems teikiama valstybės garantija) skolinius įsipareigojimus. Mainais už suteiktą garantiją valstybė gaus rinkoje įprastą atlygį. Turta valdys išorės valdymo įmonės. 2019 m. spalio mėn. Komisija padarė išvadą, kad ši sistema, panaši į Italijos bankų neveiksnių paskolų pakeitimo vertybiniais popieriais garantijos sistemą, nėra valstybės pagalba, kaip apibrėžta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje.

Dabar visą dėmesį reikėtų skirti turto apsaugos sistemos kūrimo užbaigimui ir sparčiam įgyvendinimui. Dalyvavimas šioje sistemoje yra savanoriškas, o garantijų paketo užtekų didelei visų bankų neveiksnių paskolų daliai perklasifikuoti. Dabar pagerėjusios valstybės finansavimo sąlygos suteikia galimybę bankams užsitikrinti santykinai mažą valstybės garantijos kainą, nors reikėtų atsižvelgti į rinkos riziką. Sistemos sėkmė priklausys, be kita ko, nuo reguliuojamojo kapitalo prieaugio, su garantija susijusių išlaidų ir skolinių įsipareigojimų pardavimo investuotojams nuostolių. Sistema bus taikoma 18 mėnesių su galimybe laikotarpį pratęsti. Be to, valdžios institucijos galėtų imtis papildomų priemonių, įskaitant papildomas sistemas, gerai bankų sektoriaus būklei papildomai remti.

Valdžios institucijos rengia įvairias iniciatyvas siekdamos sustiprinti neveiksnių paskolų pertvarkymo sistemą, tačiau jų įgyvendinimo tempą būtų galima paspartinti. Toliau aprašomų veiksmų įgyvendinimas yra vykdant griežtesnę priežiūrą stebimas ir vertinamas kaip **nuolatinis konkretus įsipareigojimas** „*toliau įgyvendinti reformas, kuriomis siekiama atkurti gerą bankų sistemos būklę, įskaitant neveiksnių paskolų pertvarkymo pastangas*“.

- **Elektroniniai aukcionai.** Nepaisant pažangos per pirmą 2019 m. pusmetį, dauguma elektroninių aukcionų ir toliau atšaukiami arba laikinai sustabdomi arba neįvyko dėl menko dalyvių susidomėjimo, o daugumą per įvykusius aukcionus parduoto nekilnojamojo turto vis dar įsigyja bankai. Šiuo metu vertinamos nustatytos kliūtys, lemiančios elektroninių aukcionų atšaukimą ar laikiną sustabdymą dėl piktnaudžiavimo procedūromis. Siekdamos nustatyti ir rekomenduoti reikiamas švelninamąsias priemones, Graikijos valdžios institucijos subūrė darbo grupę problemos mastui ir kitoms galimoms kliūtims įvertinti. Valdžios institucijos pateikė pradinę pirmiau minėto *status quo* priežasčių analizę ir įsipareigojo netrukus pateikti išsamią ataskaitą.

- **Susikaupusios neišnagrinėtos namų ūkių nemokumo bylos.** Su namų ūkių nemokumo sistema susijusių neišnagrinėtų bylų nagrinėjimas teismuose (konkretus įsipareigojimas, vykdytinas iki 2021 m. pabaigos) vis dar smarkiai atsilieka nuo tvarkaraščio. Svarbi valdžios institucijų užduotis – iki 2019 m. gruodžio mėn. pabaigos parengus tinkamą atnaujintą veiksmų planą, iki 2021 m. pabaigos padidinti magistrato teismų bylų tvarkymo pajėgumą, kad nebeliktų neišnagrinėtų bylų, įskaitant bylas, iškeltas pagal naują pagrindinės gyvenamosios vietos apsaugos sistemą. Europos institucijos paragino valdžios institucijas įvertinti bylų skaičiaus pokytį praeityje (išnagrinėtos bylos, palyginti su naujų iškeltų bylų srautu) ir pateikti tinkamų priemonių, kad būtų užtikrintai laikomasi numatyto susikaupusių neišnagrinėtų bylų išnagrinėjimo iki 2021 m. pabaigos plano.
- **Nurašytų paskolų apmokestinimo tvarka.** Šiuo metu vyksta viešos konsultacijos dėl pakeitimo, kuriuo grąžinama iki 2018 m. pabaigos galiojusi palanki nurašytų paskolų apmokestinimo tvarka, kai skolos restruktūrizuotos iki 2019 m. pabaigos. Pagal atitinkamą nuostatą nustatoma, kad nurašoma suma nebus laikoma skolininko pajamomis ir jai nebus taikomas dovanojamam turtui taikytinas mokestis. Tokiu būdu siekiama spręsti nesuinteresuotumo restruktūrizuoti skolas problemą, kurią lėmė pasibaigęs ankstesnės apmokestinimo tvarkos galiojimas.
- **Pagrindinės gyvenamosios vietos apsauga.** 2019 m. vasarą pradėjus veikti elektroninei platformai Komisija patvirtino šią priemonę pagal valstybės pagalbos taisykles. Siekdamas supaprastinti paraiškų teikimą valdžios institucijos ėmėsi iš dalies keisti sistemą ir IT platformą. Jos ketina keturiais mėnesiais pratęsti programos galiojimą ir ją užbaigti 2020 m. balandžio mėn. pabaigoje. Nors toks techninis vėlavimas galėtų padėti paskatinti iki šiol vangų naudojamąsi programa, jis lėtina mokėjimo kultūros normalizavimą. Be to, valdžios institucijos įsipareigojo paspartinti nemokumo sistemų suderinimo darbą. Institucijos pateiks abiejų elementų užbaigimo ataskaitą griežtesnės priežiūros proceso metu. Pagal naująją sistemą būtų reikalaujama visoms užtikrinimo priemonėms, įskaitant pagrindinę gyvenamąją vietą, taikyti laisvą vykdymo užtikrinimą, kuris padėtų normalizuoti bankų sektoriaus kreditų teikimą ekonomikai.
- **Nemokumo sistema.** Pradėtas parengiamasis bankroto ir nemokumo sistemų suderinimo ir integravimo darbas. Ypač naudinga būtų parengti gerai apibrėžtą ir sistemiškai nuoseklią vieną sistemą. Šis darbas turėtų būti patikėtas teisės aktus rengiančiam komitetui ir atliktas per dėtai neskubant, tačiau laikantis visapusio ir techniškai nuodugnaus būdo. Valdžios institucijos yra parengusios koncepcijos dokumentą, kuriuo reikės remtis iki 2020 m. balandžio mėn. pabaigos siekiant parengti naujos bendros nemokumo sistemos projektą ir kuriame nustatyti pagrindiniai šios reformos tikslai.
- **Civilinio proceso kodeksas.** Pasiūmėta vertinant pertvarkyto civilinio proceso kodekso įgyvendinimą, tačiau dėl ankstesnio vėlavimo pagal tvarkaraštį atsilieka. Remdamasi konsultacijomis su suinteresuotosiomis šalimis, atitinkama darbo grupė šiuo metu atlieka išsamų reformos vertinimą. Atlikus šį darbą bus suburtas teisės aktus rengiantis komitetas, parengsiantis galimus reikiamus pakeitimus, kurie turės būti priimti iki 2020 m. pabaigos.
- **Teisėjų finansų srities mokymas.** Valdžios institucijos pranešė apie tolesnę pažangą, padarytą teisėjams teikiant finansų srities mokymą, visų pirma namų ūkių nemokumo klausimais. Valstybės tarybai privalomai įvertinti, ar atitinka Konstituciją, pateikti dviejų prezidento įsakymų projektai. Be to, valdžios institucijos tęsia teismų raštinės darbuotojų skyrimo procesą, kuris smarkiai vėlavo.
- **Restruktūrizavimo bylas tvarkantiems bankų tarnautojams skirtos teisinės apsaugos priemonės.** Priimtas baudžiamojo kodekso pakeitimas, kuriuo siekiama spręsti problemą,

kilusią dėl nagrinėjamų teismo bylų prieš bankų tarnautojus, dalyvavusius ankstesniuose skolų restruktūrizavimo procesuose, ir šių tarnautojų apsaugos vykstančiuose ir būsimuose restruktūrizavimo procesuose. Šio teisės akto poveikis visai Graikijos teisinei sistemai bus stebimas vykdant griežtesnę priežiūrą.

- **Valstybės garantijos.** 2019 m. rugsėjo mėn. susikaupusių pareikalautų paskolų garantijų, kurias suteikė valstybė, skaičius išliko didelis ir, nepaistant pastangų spartinti jų tvarkymo tempą, nuo ankstesnės ataskaitos pateikimo išaugo daugiausia dėl pagausėjusių bankų sektoriaus reikalavimų. Valdžios institucijos pateikė atnaujintą veiksmų planą ir atitinkamą septynerių metų mokėjimo planą, skirtą 2 mlrd. EUR susikaupusių garantuotų paskolų, pareikalautų komercinių bankų, įsiskolinimui panaikinti. Veiksmų planu siekiama šalinti bendradarbiavimui su bankais trukdančias kliūtis, kartu stiprinant Vyriausiosios biudžeto kontrolės tarnybos žmogiškuosius išteklius ir atnaujinant IT sistemą. Atsižvelgdamos, be kita ko, į ilgą laiką tarpą nuo garantijų pareikalavimo, kuris kai kuriais atvejais įvyko 2012 m., valdžios institucijos ieško galimybių išmokėti lėšas per laikotarpį, neviršijantį ketverių metų, taikant tinkamas priemones proceso patikimumui užtikrinti.

Graikijos finansinio stabilumo fondas toliau naudojosi akcininko teisėmis keturiuose sisteminės svarbos bankuose, padėjo rengti neveikusių paskolų pertvarkymo politiką ir tobulino šių bankų valdymą. Kaip akcininkas fondas įvertino ir patvirtino keletą turto perleidimo operacijų, kvestionavo bankų strategijas ir politiką, padėjo rengti neveikusių paskolų lygio mažinimo politiką. Iki 2019 m. spalio mėn. bankai daugiausia įgyvendino fondo rekomendacijas, pateiktas 2017 m. valdybos veiklos rezultatų ir valdymo apžvalgoje ir labiausiai orientuotas į bankų rizikos valdymo kultūrą, reikalavimų laikymosi ir vidaus kontrolės sistemas. Šiuo metu vykdomas 2018 m. patvirtintos fondo turto perleidimo strategijos įgyvendinimo pirmasis, parengiamasis etapas, kurio metu fondas siekia veiksmingai kvestionuoti bankų strategijas ir verslo modelius, skatindamas diegti vertę didinančias iniciatyvas. Dar tebevyksta fondo ir Finansų ministerijos diskusijos dėl galimo kitų valdžios institucijų dalyvavimo paskutiniame turto perleidimo etape ir fondo valdymo organų ir darbuotojų teisinės apsaugos. Graikijos finansinio stabilumo fondo nepriklausomumo užtikrinimas yra geros bankų sektoriaus būklės atkūrimo proceso kertinis akmuo.

DARBO RINKA

Valdžios institucijos įsipareigojo toliau stebėti darbo rinkos bei darbo užmokesčio pokyčius ir planuoja atlikti neseniai įvykusio minimaliojo darbo užmokesčio didinimo *ex post* vertinimą. Šiam procesui bus naudojama Pasaulio banko teikiama techninė parama, teikiama per Europos Komisiją, o jo rezultatus ketinama naudoti atliekant kitą minimaliojo darbo užmokesčio peržiūrą 2020 m.

Laikydamosi tvarkaraščio valdžios institucijos iki 2019 m. pabaigos baigs įgyvendinti 2017–2019 m. kovos su nedeklaruojamu darbu veiksmų planą ir rengia pažangos stebėjimo veiksmus. Pagal dabartinį veiksmų planą skatinama laikytis integruoto požiūrio į nedeklaruotą darbą, įskaitant įvairių institucijų bendradarbiavimo stiprinimo ir nedeklaruoto darbo nustatymo pajėgumo didinimo priemones. Kai naudojant Europos Komisijos teikiamą techninę paramą bus užbaigtas visų įgyvendintų priemonių *ex post* vertinimas, valdžios institucijos parengs veiksmų plano pažangos stebėjimo planą. Kartu su šiomis priemonėmis neseniai pradėti taikyti keli papildomi veiksmai darbui oficialioje ekonomikoje skatinti ir piktnaudžiavimui darbu ne visą darbo dieną (po kuriuo dažnai slepiasi nedeklaruotas darbas visą darbo dieną) riboti. Visų pirma, tai tokios priemonės kaip viršvalandžių apmokėjimo

didinimas ne visą darbo dieną dirbantiems asmenims ir užimtumo registracijos sistemos išplėtimas, į ją įtraukiant ir nestandartines darbo formas. 2020 m. vyriausybė taip pat planuoja įdiegti darbo laiko registravimo skaitmeninę sistemą.

2019 m. spalio mėn. nauju plėtros įstatymu nustatyta keletas kolektyvinių derybų sistemos pakeitimų. Įstatymu tam tikroms įmonėms leidžiama nedalyvauti sektoriaus lygmens derybose. Juo taip pat iš dalies keičiama sektorių susitarimų atnaujinimo procedūra: susitarimai bus atnaujinami ne automatiškai, o Darbo ministerijos nuožiūra priklausomai nuo konkrečių sąlygų. Kiti nauji elementai – darbdavių asociacijų ir profesinių sąjungų viešojo registro sukūrimas, siekiant geriau patikrinti jų atstovavimo tinkamumą, ir vienašališko kreipimosi į arbitražą apribojimas. Kaip šie pakeitimai praktiškai paveiks kolektyvines derybas, kol kas neaišku. Nors naujieji kolektyvinių susitarimų atnaujinimo reikalavimai gali mažinti suinteresuotumą dalyvauti sektoriaus lygmens derybose, galimybė atsisakyti jose dalyvauti, jei ja pasinaudoja socialiniai partneriai, gali skatinti socialinį dialogą tiek įmonės, tiek sektoriaus lygmenimis.

Naujoji vyriausybė ėmėsi plataus užmojo reformų programos, kuria siekiama modernizuoti švietimo sistemą ir priartinti ją prie gerosios praktikos. Tai sveikintinas ir smarkiai vėluojantis postūmis, atsižvelgiant į įsisenėjusias problemas, kaip antai neveiksmingą išteklių paskirstymą, menką savarankiškumą, prastus mokymosi rezultatus, įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktį, aukštųjų mokyklų valdymo trūkumus ir kt.

PRODUKTŲ RINKOS IR KONKURENCINGUMAS

Nors produktų rinkos ir konkurencingumo reformų įsipareigojimų, kurių terminas aktualus šiam griežtesnės priežiūros ciklui, yra nedaug, verta pabrėžti, kad pagrindinės šios svarbios srities struktūrinės reformos buvo pradėtos pagal programą ir turės būti ilgą laiką nuosekliai įgyvendinamos, kad verslo aplinkos, investicijų ir ekonomikos augimo atžvilgiu padėtis ilgam pagerėtų. Dėl pastaraisiais metais pradėtų plataus masto struktūrinių reformų jau pradėjo gerėti Graikijos produktų rinkų veikimas. Auga Graikijos eksporto rinkos dalis ir tiesioginės užsienio investicijos, tačiau pastarųjų augimas prasidėjo nuo labai žemo lygio. Vis dėlto prireiks daugiau pastangų siekiant panaikinti didelį Graikijos investicijų deficitą ir pagerinti Graikijos vietą lyginamosiose tarptautinio konkurencingumo rodiklių lentelėse. Tarp ilgalaikių trūkumų yra nuosavybės registravimas ir sutarčių vykdymo užtikrinimas, kartu dar daug būtų galima nuveikti mažinant atsilikimą skaitmeninės ekonomikos, produktų rinkos reguliavimo ir regioninio konkurencingumo srityse.

Naujoji administracija yra pareiškusi ketinimą vykdyti stipriai augimą ir investicijas skatinančios politikos darbotvarkę. Nuo atėjimo į valdžią vyriausybė ėmėsi keleto pradinių veiksmy, kad sudarytų palankias sąlygas verslo aplinkai gerinti. Pavyzdžiui, priimti teisės aktai dėl perėjimo į skaitmeninę parengtį, teisės aktų kokybės tobulinimo ir teisinio kodifikavimo spartinimo. Be to, administracija žengia pirmuosius žingsnius siekdama koordinuoti požiūrį į Graikijos ekonomikos orientavimą į išorę skatinimą ir šioje srityje esama potencialo kurti kur kas platesnio užmojo strategiją. Pažanga tokiose srityse kaip ekonomikos perbalansavimas, nukreipiant ją į perspektyvius į eksportą orientuotus sektorius, kaip antai žemės ūkio ir žemės ūkio maisto produktų, turizmo, transporto ir logistikos, taip pat aukštųjų technologijų sektorius, be kita ko, parengiant pažangiosios specializacijos strategijas, padėtų stiprinti einamosios sąskaitos balansą ir atitaisyti labai neigiamą ir vis prastėjančią grynąją tarptautinių investicijų poziciją.

Neseniai priėmus plėtros įstatymą pradėtos taikyti papildomos priemonės. Be kita ko, jos apima trukdžių klasifikavimo sistemos suderinimą su aplinkosaugos klasifikacija, kuri yra suderinta su atitinkamais ES teisėkūros procedūra priimtais aktais, licencijų išdavimo reikalavimų mažinimą, vieno bendro skaitmeninio žemėlapio, suteiksiančio investuotojams daugiau aiškumo ir skaidrumo žemės naudojimo taisyklių atžvilgiu, parengimą ir teritorijų planavimo pakeitimus, padėsiančius paspartinti didelius investicinius projektus.

Vyriausybė padarė gerą pradžią imdama įgyvendinti iniciatyvas verslo aplinkai gerinti ir planuoja papildomus veiksmus reguliavimo procesams paprastinti ir investicijoms pagrindiniuose sektoriuose skatinti. Iš tikrųjų labai svarbu investuotojams suteikti ilgalaikį tikrumą ir daugiau paskatų. Tuo tikslu vyriausybė yra nurodžiusi, kad toliau teiks pirmenybę papildomiems licencijų, visų pirma aplinkosaugos srities licencijų, išdavimo proceso racionalizavimo ir spartinimo veiksams. Tai būtų ypač svarbu siekiant didinti investicijas, ypač į didelio ekonominio poveikio veiklą. Tam būtų naudingi ir papildomi veiksmai, susiję su žemės naudojimo ir licencijų išdavimo sistemos peržiūra Atikos regione ir vykdymo užtikrinimo mechanizmų stiprinimu.

Naujoji administracija paskelbė peržiūrėtus veiksmų planus, siekdama pateikti investavimo licencijų išdavimo reformos – vykdomos įgyvendinant konkrečius įsipareigojimus, įvykdytinus iki 2022 m., – užbaigimo gairių. Remiantis peržiūretais planais, valdžios institucijos įsipareigoja laikytis terminų, nustatytų pagal griežtesnės priežiūros sistemą. Vis dėlto dėl ankstesnio vėlavimo laikytis kai kurių reformos elementų (t. y. 24 sektorių, kuriems dar netaikoma investavimo licencijų išdavimo reforma, teisės aktų supaprastinimo ir aplinkosaugos priemonių pagal patikrinimo sistemą parengimo) terminų yra sudėtingiau. Todėl bus labai svarbu, kad vyriausybė šiam procesui skirtų pakankamai išteklių. Kiek tai susiję su trukdžių klasifikavimo sistemos peržiūra, valdžios institucijos įsipareigojo iki 2020 m. vidurio ją suderinti su aplinkosaugos klasifikacijos sistema, laikantis atitinkamos nuostatos, pateiktos neseniai priimtame plėtros įstatyme, t. y. metais anksčiau nei įsipareigojimo terminas. Be to, atitinkamos IT sistemos viešųjų pirkimų procedūros procesas, kuris turi būti užbaigtas iki 2019 m. pabaigos, regis, vyksta iš esmės pagal planą. Galiausiai valdžios institucijos įsipareigojo išsaugoti ypatingos svarbos reformų pasiekimus ir šiam tikslui planuojama nustatyti formalų mechanizmą.

Žemės naudojimo srityje reformos vyksta toliau. Maždaug 95 % šalies miškų žemėlapiai baigti rengti, taigi tikslas užbaigti paskutinio etapo miškų žemėlapių rengimo darbus yra iš esmės pasiektas (**konkretus įsipareigojimas, vykdytinus iki 2019 m. vidurio**). Apie 44 % iš šių žemėlapių buvo patvirtinti ir tapo galutiniais. Užbaigtas maždaug trečdalis iš 39 mln. nuosavybės teisių Graikijoje kadastro kartografavimas, o ties likusia dalimi dabar dirbama. Nuosavybės deklaravimas kadastrui kartografuoti vis intensyvėja ir valdžios institucijos svarsto papildomas priemones procesui paspartinti. Kadastro institucinės struktūros nustatymas vyksta, bet yra problematiškas. Visų pirma, atsižvelgdamos į tai, kad pavasarį lėčiau, nei planuota, vyko hipotekos tarnybų integravimas į naują kadastro agentūrą, valdžios institucijos įsipareigojo paspartinti perėjimą į naują subjektą. Teritorijų planavimo srityje imtasi teigiamų teisėkūros veiksmų, kuriais siekiama paspartinti savivaldybių teritorijų planų įgyvendinimą ir pagrindinių investicijų patvirtinimą (specialūs teritorijų planai).

Valdžios institucijos dėjo pastangas stabilizuoti rinkos senbuvės viešosios energetikos įmonės finansus ir paskelbė plataus užmojo energijos rinkos reformas, darysiančias poveikį elektros energijos tikslinio modelio įgyvendinimo tvarkaraščiui (konkretus įsipareigojimas, vykdytinus iki 2019 m. vidurio). Valdžios institucijų ryžtingi veiksmai remiant viešosios energetikos įmonės finansus atsispindėjo teigiamoje pusmečio finansinėje

ataskaitoje, pasiuntusioje rinkoms svarbų signalą. Šiuo metu valdžios institucijos rengia priemones tokioms ilgalaikėms problemoms, kaip išskolinimas ir strategiškai įsipareigojimų nevykdantys subjektai, spręsti. Valdžios institucijos nusprendė atšaukti paskutinį numatytą aukcioną spalio mėn., skirtą NOME (*Nouvelle Organisation du Marché de l'Electricité*), kuri kaip pereinamojo laikotarpio priemonė buvo nustatyta laukiant, kol bus įvykdytos energijos rinkos reformos ir ši rinka atverta konkurencijai. Viena iš šių reformų – tikslinio modelio įgyvendinimas – vyksta pagal tvarkaraštį ir bus užbaigta iki naujo termino 2020 m. birželio mėn. Po to turėtų įvykti susijungimas su kaimyninėmis rinkomis. Valdžios institucijų pasiūlymai paspartinti išankstinių sandorių rinkos įgyvendinimą yra sveikintini.

Valdžios institucijos pasiūlė plataus užmojo Graikijos energijos rinkos ilgalaikės transformacijos planą ir pranešė apie savo ketinimą 2020 m. sausio mėn. oficialiai pateikti peržiūrėtas antimonopolines priemones. Esminis energetikos strategijos elementas – visų rusvosiomis anglimis kūrenamų jėgainių uždarymas iki 2028 m., nors dauguma šių jėgainių bus uždarytos daug anksčiau. Be to, vyriausybė svarsto galimybę imtis papildomų priemonių, kad rinka būtų atverta konkurencijai. Visiškai įgyvendinus šiuos planus, jau 2020 m. galėtų būti stebimos esminės permainos: tiksliniu modeliu grindžiama atvira rinka, mažiau priklausoma nuo iškastinio kuro ir pasirengusi plėsti atsinaujinančiųjų energijos šaltinių pajėgumus. Nors bendra šios ilgesnio laikotarpio strategijos kryptis yra sveikintina, siekiant spręsti viešosios energetikos įmonės dominavimo rinkoje problemą būtina greičiau imtis papildomų veiksmų, pavyzdžiui, nuolat taikyti antimonopolinę tvarką. Viešosios energetikos įmonės užimamos rinkos dalies duomenys rodo, kad tiek mažmeninės, tiek didmeninės prekybos rinkoje atsiranda konkurentų, tačiau susirūpinimą toliau kelia šios įmonės dominuojanti padėtis ir jos išskirtinės teisės gaminti elektrą iš rusvųjų anglių. Šiomis aplinkybėmis reikėtų pažymėti, kad kilus teisiniam netikrumui ir trūkstant skaidrumo elektrą iš rusvųjų anglių gaminančių įmonių pardavimo konkurso antrojo ciklo metu 2019 m. liepos mėn. negauta jokių paraiškų (iki 2018 m. pabaigos neįvykdytas veluojantis konkretus įsipareigojimas). Nepavykus parduoti šių įmonių neįvykdytas antimonopolinis įsipareigojimas, todėl turi būti rastas alternatyvus būdas. Šiuo metu valdžios institucijos yra oficialiai pranešusios apie savo ketinimą 2020 m. sausio mėn. pateikti peržiūrėtas priemones.

Graikijos dujų rinka vis dar maža, bet auganti. Užbaigtas dujų perdavimo tinklo, t. y. gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriaus, pardavimas ir vykdomas viešosios dujų įmonės pardavimas lems tolesnį rinkos atvėrimą ir šalies lygmens investicijas, o pažanga įgyvendinant tokius projektus kaip Bulgarijos ir Graikijos jungiamasis dujotiekis ir vis augantis suskystintų gamtinių dujų importas rodo Graikijos potencialą tapti regiono energetikos centru. Valdžios institucijos iš naujo peržiūri planuojamą viešosios dujų įmonės pardavimą, nors peržiūrimas planas yra perspektyvus, nes apima didesnės valstybės dalies pardavimą ir nuostatas dėl visiško atsiejimo užtikrinimo.

GRAIKIJOS TURTO IR DALYVAVIMO VALDANT TURTA ĮMONĖ IR PRIVATIZAVIMAS

Graikijos turto ir dalyvavimo valdant turtą įmonė tęsia darbą pagrindinėse srityse, susijusiose su įsipareigojimais Euro grupei. Tęsiamas strateginio plano įgyvendinimas (nuolatinis įsipareigojimas) ir toliau vykdoma valdybos peržiūra. Graikijos turto ir dalyvavimo valdant turtą įmonės valdyba įvykdė daugelio patronuojamųjų valstybės valdomų įmonių peržiūrą ir (arba) atliko pakeitimus (**konkretus įsipareigojimas, vykdytinas iki 2019 m. vidurio**) pagal technines galimybes. Ji paskyrė naujus Graikijos pašto ir viešosios energetikos įmonės valdybos narius, taip sudarydama palankesnes sąlygas reikalingiems

pokyčiams šiose įmonėse. Valdžios institucijos aktyviai dalyvavo Graikijos turto ir dalyvavimo valdant turtą įmonės reformoje. Iš dalies pakeitusios teisės aktą, jos iš esmės pagerino padėtį, susijusią su žemų viršutinių ribų nustatymu į biržos prekybos sąrašus neįtrauktų didesnių valstybės valdomų įmonių, pavaldžių Graikijos turto ir dalyvavimo valdant turtą įmonei, direktorių atlygiui ir taip palengvino tęsiamą valdybos peržiūrų procesą. Nuo trečiosios griežtesnės priežiūros ataskaitos paskelbimo 2019 m. birželio mėn. Graikijos turto ir dalyvavimo valdant turtą įmonė padarė pažangą ir pagerino valstybės valdomų įmonių valdymą. 2018 m. parengta ir pateikta visuotiniam susirinkimui tvirtinti pirmoji grupės konsoliduotoji finansinė ataskaita. Spalio mėn. buvo vėl pradėtas įgyvendinti koordinavimo mechanizmas, pagal kurį reguliuojami valdžios institucijų ir Graikijos turto ir dalyvavimo valdant turtą įmonės santykiai, susiję su valstybės valdomų įmonių, pavaldžių Graikijos turto ir dalyvavimo valdant turtą įmonei, įgaliojimais ir tikslais, pirmenybę teikiant keturioms valstybės valdomoms įmonėms (Atėnų ir Salonikų centriniams turgums, Korinto kanalui ir nacionaliniam mugių organizatoriui „Helexpo“). Tikimasi, kad šių valstybės valdomų įmonių įgaliojimai ir siektini rezultatai bus greitai užbaigti rengti, nes Graikijos turto ir dalyvavimo valdant turtą įmonė jau atliko ir su kompetentingomis institucijomis aptarė nemenką parengiamąjį darbą.

Valdžios institucijos labai pasistūmėjo įgyvendindamos privatizavimo procesą. Per pastaruosius tris mėnesius buvo patvirtintas atnaujintas turto plėtros planas (**nuolatinis įsipareigojimas**) ir paspartintas vykstančių sandorių procesas. Visų pirma:

- **Projektas „Hellinikon“ (buvusio Atėnų tarptautinio oro uosto teritorijos plėtra, tebevykdomas konkretus įsipareigojimas, vykdytinas iki 2018 m. pabaigos).** Šiam sandoriui valdžios institucijos skyrė daug dėmesio ir aktyviai jame dalyvavo iš esmės didindamos pastangas, kad būtų sudarytos visos reikiamos sąlygos perduoti „Hellinikon“ akcijas pasirinktam investuotojui „Lamda“. Neseniai padaryta didelė pažanga ir sandorio finansinę dalį turėtų būti įmanoma užbaigti per ateinančius mėnesius.
- **Alimos prielauka (konkretus įsipareigojimas, vykdytinas iki 2019 m. vidurio).** Investuotojas buvo pasirinktas 2019 m. balandžio 16 d. Audito rūmai patvirtino konkurso procedūrą 2019 m. birželio 26 d. Kiti etapai – procedūriniai. Taigi padaryta pakankama Alimos prielaukos ilgalaikės koncesijos konkurso pažanga, nors finansinės sandorio dalies nesitikima užbaigti anksčiau nei iki 2019 m. pabaigos.
- **Įmonė „Hellenic Petroleum“ (konkretus įsipareigojimas, vykdytinas iki 2019 m. vidurio).** Dėl kontrolinio akcijų paketo (50,1 %) bendro pardavimo (kartu su „PanEuropean Oil“ ir „Industrial Holdings S.A.“, kitu strateginiu įmonės „Hellenic Petroleum“ akcininku) nepateikta jokių įpareigojančių pasiūlymų, todėl šio konkretaus sandorio rezultatas nebuvo teigiamas. Taigi užbaigti finansinę šio sandorio dalį bus neišvengiamai labai vėluojama. Graikijos Respublikos turto plėtros fondui (*Taiped*) buvo suteikti techniniai įgaliojimai išnagrinėti visas turimas galimybes tęsti sandorio vykdymą. Galutinį sprendimą dėl struktūros ir terminų turi priimti Graikijos valdžios institucijos atsižvelgdamos į tai, kas teikia didžiausią komercinę ir strateginę naudą Graikijai. Tikimasi, kad iki 2019 m. pabaigos požiūris bus patikslintas ir terminai nustatyti.
- **30 % Atėnų tarptautinio oro uosto pardavimas.** Neišspręstas įmonės valdymo problemas, dėl kurių sandoris vėlavo, valdžios institucijos išsprendė. Taigi konkursas tęsiasi. 2019 m. spalio 29 d. dešimt investavimo subjektų išreiškė susidomėjimą (A etapas) įsigyti 30 % įmonės akcijų. Tikimasi, kad įpareigojantys pasiūlymai bus

pateikti 2020 m. pradžioje, o sandorio finansinė dalis bus užbaigta iki 2020 m. pabaigos.

- **Valstybės dujų įmonė.** Valdžios institucijos svarsto galimybę restruktūrizuoti įmonę ir atskirti komercinį (didmeninis ir mažmeninis dujų tiekimas) ir infrastruktūros (dujų paskirstymo tinklai) padalinius, o įmonės interesus tarptautiniuose strateginiuose dujų infrastruktūros projektuose perduoti naujam ūkiniam subjektui. Įmonės struktūra – politikos priemonės pasirinkimas, kurį turi padaryti valdžios institucijos, laikydamosi sąlygos, kad jis atitiktų 2018 m. birželio mėn. sutarto sąlygų dokumento principus. Graikijos valdžios institucijos nurodė ketinimą tęsti visos jų turimos komercinio ir infrastruktūros padalinių akcijų dalies (65 %) pardavimą, taip padidinant iš privatizavimo gautiną sumą ir kartu palengvinant dujų rinkos atsiejimą.
- **Greitkelio „Egnatia“ koncesija.** Atsižvelgiant į ankstesnius vėlavimus ir kliūtis, iki įpareigojančių pasiūlymų pateikimo reikia atlikti keletą veiksmų (susijusių, be kita ko, su Komisijos patvirtintos rinkliavos kainodaros politikos įgyvendinimu, rinkliavos punktų statyba bei veikimu ir tiltų bei tunelių saugos sertifikavimu). Valdžios institucijos pabrėžė savo įsipareigojimą neblokuoti, tačiau reikės ryžtingų tolesnių veiksmų.
- **Regioniniai uostai.** Valdžios institucijos pritaria tam, kad būtų suteikta galimybė lanksčiai rinktis kiekvieno uosto privatizavimo sandorio struktūrą (t. y. pagrindinę koncesiją, subkoncesiją, akcijų pardavimą). Tikimasi, kad *Taiped* konsultantai greitai pateiks atitinkamą tyrimą, o valdžios institucijos priims būtinus teisės aktų pakeitimus, kuriais *Taiped* bus leista lanksčiai rinktis, kad pirmųjų dviejų uostų konkurso procedūrą būtų galima pradėti.

VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS IR TEISINGUMAS

Administracinių sekretorių atrankos (įsipareigojimas, vykdytinas iki 2018 m. pabaigos) procesas buvo nutrauktas: vietoj jo įsteigtas nuolatinio sekretoriaus postas ir atlikti esminiai teisės pasirašyti atskirus aktus suteikimo pakeitimai perkelti į politinio ir administracinį lygmenį. Tačiau norėdamos užtikrinti jau pasiektą viešojo administravimo depolitizavimo lygį ir institucijų darbo tęstinumą, valdžios institucijos įsipareigojo nedelsdamos įgyvendinti priimtas priemones, o direktorių ir skyrių vadovų atrankos procesas tęsiamas pagal dabartinę teisinę sistemą. Valdžios institucijos taip pat įsipareigojo iki 2020 m. gegužės mėn. vėl pradėti kandidatų ir vyresniųjų vadovų pareigas viešosios ir privatinės teisės reglamentuojamuose juridiniuose subjektuose atviros atrankos procedūrą ir priimti priemones nuolatinei ministro pirmininko kabineto organizacinei struktūrai sukurti. Nepriklausomas administracinių sekretorių atrankos proceso vertinimas (**konkretus įsipareigojimas, vykdytinas iki 2019 m. vidurio**) baigtas.

Į plataus užmojo centrinės administracijos veikimo teisės aktą (pirmąjį svarbų teisės aktą, kurį pateikė naujoji vyriausybė) įtrauktos kelios pagrindinės nuostatos, kuriomis siekiama modernizuoti viešąjį administravimą, be kita ko, stiprinant vyriausybės centralizuoto koordinavimo pajėgumas. Atsižvelgiant į tai, kad prastas koordinavimas – ilgalaikis viešojo administravimo trūkumas, vyriausybės ministro pirmininko kabineto funkcijos stiprinimas ir išteklių didinimas yra svarbi reforma. Be to, šiuo svarbiu kodifikavimo įstatymu konsoliduojama ministrų tarybos funkcija ir nustatomos konkrečios metinio programavimo ir vyriausybės prioritetų stebėsenos nuostatos. Į įstatymą taip pat įtrauktos centrinės administracijos vykdomo teisėkūros proceso derinimo ir griežtinimo nuostatos, be kita ko, dėl poveikio vertinimo proceso tobulinimo.

Programos laikotarpiu priimtos reformos – judumo programa ir veiklos rezultatų vertinimas – tęsiamos ir jose apskritai aktyviai dalyvaujama. Kad judumo programos reforma būtų patikima, svarbu paspartinti perkėlimus. Valdžios institucijos įsipareigojo iki 2019 m. pabaigos parengti teisinės nuostatas šiam klausimui spręsti – jomis bus užtikrinta, kad judumo programos atrankos procesas būtų spartesnis. Tai sveikintina iniciatyva, nes valdžios sektoriaus subjektai dar labiau pasitikės šia programa.

Naujoji administracija taip pat ėmėsi veiksmų įgyvendinti kitas vykdomas šios srities reformas, pavyzdžiui, žmogiškųjų išteklių valdymo strategiją ir teisės aktų kodifikavimą, ir pradėti įgyvendinti tikslinius patobulinimus, taip rodydama savo ryžtą reformuoti šią sritį. 2018 m. rugpjūčio mėn. pradėtas vykdyti judumo ciklas tęsiamas šiek tiek vėluojant, o 2018 m. veiklos rezultatų vertinimas baigtas (abu yra **konkretūs įsipareigojimai, vykdytini iki 2019 m. vidurio**). Naujoji administracija įsipareigojo vykdyti veiksmų planą, pagal kurį žmogiškųjų išteklių valdymo strategija būtų baigta vykdyti iki 2023 m. Be to, iki 2019 m. pabaigos kiekvienam darbuotojui bus priskirta konkreti pareiginė instrukcija. Reikalavimų nesilaikantys valdžios sektoriaus subjektai negalės prašyti įdarbinti naujų darbuotojų. Kalbant apie teisės aktų kodifikavimą, svarbu kuo greičiau užbaigti vykstančią nacionalinio kodifikavimo portalo peržiūrą, kad būtų galima užtikrinti, jog konkurso procedūra prasidėtų laiku.

Įdarbintų nuolatinių darbuotojų skaičius neviršija valdžios institucijų biudžete ir vidutinės trukmės fiskalinėje strategijoje nustatyto įdarbinimo rodiklio, be to, valdžios institucijos imasi veiksmų, kad atgautų laikinųjų darbuotojų įdarbinimo kontrolę. Skelbiant ankstesnę griežtesnės priežiūros ataskaitą (laikotarpio iki 2019 m. vasario mėn. duomenys) apskaičiuota, kad laikinųjų darbuotojų įdarbinimo rodiklis (t. y. 2016 m. įdarbintų laikinųjų darbuotojų metinis vidurkis) buvo viršyta 1 500, o pagal dabartinį skaičiavimą rodiklis viršijamas 5 200 (laikotarpio iki 2019 m. rugsėjo mėn. duomenys). Neseniai priimtu teisės akto pakeitimu iš įprastų laikinųjų darbuotojų įdarbinimo taisyklių buvo pašalintos kelios svarbios išimtys, o tai turėtų padidinti Vidaus reikalų ministerijos įdarbinimo kontrolę ir, tikėtina, laipsniškai sumažinti laikinųjų darbuotojų skaičių.

Kelios naujos darbo užmokesčio nuostatos kelia tam tikrą susirūpinimą dėl vienodos darbo užmokesčio lentelės teisingumo. Pagal šias darbo užmokesčio nuostatas konkrečios kai kurių prioritetinių tarnybų darbuotojų grupės priskiriamos didžiausio darbo užmokesčio kategorijai, be to, jomis išplečiama vadinamųjų asmeninių skirtumų išmokos taikymo apimtis. Valdžios institucijos įsipareigojo sugriežtinti ir centralizuoti vienodos darbo užmokesčio lentelės reformos ir įdarbinimo procedūrų kontrolę įsteigdamas ministerijų darbo grupę ir įgaliodamos ją iki 2019 m. pabaigos pateikti konkrečias priemones, kurios bus įgyvendintos iki 2020 m. sausio mėn.

Vyriausybė priėmė teisės aktus, kuriais skatinamas perėjimas prie skaitmeninės valstybės, kuri įgyvendinant vadovaus nauja Skaitmeninio valdymo ministerija. Ministerijos užduotis – įgyvendinus kelis didelius IT projektus sukurti skaitmeninį viešąjį administravimą. Vykdam projektus trumpuoju laikotarpiu bus sukurta bendra skaitmeninė tapatybė, skirta atpažinti visą vykdam visas operacijas su valstybe, supaprastintos konkrečios administracinės procedūros piliečiams ir įmonėms ir sukurta bendra platforma (gov.gr), kurioje bus sutelktos valstybės teikiamos informavimo ir elektroninės paslaugos. Vidutiniu ir ilguoju laikotarpiais ministerija siekia toliau vystyti 5G tinklų infrastruktūrą ir skatinti viešųjų sistemų ir registrų sąveikumą. Valdžios institucijos taip pat persvarsto dabartinę nacionalinę skaitmeninę strategiją, pagal kurią nustatoma viešojo administravimo ir visos ekonomikos skaitmeninės transformacijos sistema.

Naujoji administracija įsipareigojo tęsti trečiąjį smarkiai vėluojančios Bendrosios mokėjimo tarybos reformos etapą. Trečiajame etape bus sukurta integruota informacinė sistema ir padidinti tarybos įgaliojimai, į juos įtraukiant tarpuskaitos užduotis, taip pageriant viešųjų finansų valdymą. Siekiant tą padaryti reikės imtis keleto veiksmų, be kita ko, keisti teisės aktus, 2020 m. sausio mėn. pradėti vykdyti IT projektą, taip pat įsteigti bendrą darbo grupę, kuri peržiūrės dabartinius tarpuskaitos procesus.

Teisingumo srities įsipareigojimų įgyvendinimo pažanga buvo netolygi. Teisės aktas dėl privalomo administracinės jurisdikcijos teisinių dokumentų elektroninio archyvavimo ir tvarkymo buvo priimtas 2019 m. spalio mėn., tačiau įsigalios tik 2021 m. sausio mėn., t. y. metais vėliau negu buvo numatyta pagal konkretų įsipareigojimą, vykdytiną iki 2019 m. pabaigos. Tuo pat metu padaryta pažanga įgyvendinant antrąjį integruotos teismo bylų valdymo sistemos etapą (įsipareigojimas, vykdytinas iki 2020 m. vidurio). Konkurso procedūra (**konkretus įsipareigojimas, vykdytinas iki 2019 m. vidurio**), nors ir vėlavo, buvo baigta 2019 m. lapkričio mėn. ir konkursas turėtų būti paskelbtas iki 2019 m. gruodžio mėn., kai tik pasibaigs administracinė procedūra Skaitmeninio valdymo ministerijoje. Pagrindinis reformos tikslas – pagerinti teismų kokybę ir efektyvumą įdiegiant vienodą IT aplinką.

Greitai pradės veikti du kartus atidėta privaloma tarpininkavimo sistema Pakeitimais užtikrinama tarpininkavimo sistemos atitiktis Graikijos konstitucijai ir ES teisei, sumažinamas ginčų, kuriems taikoma privalomas tarpininkavimas, kategorijų skaičius ir nustatoma mažiausia tarpininkavimo kaina, taip pat pakeičiami keli procedūriniai ir techniniai sistemos aspektai.

Tęsiamas Nacionalinio kovos su korupcija veiksmų plano įgyvendinimas. Valdžios institucijų nuomone, dauguma iš daugiau kaip 100 veiksmų baigti įgyvendinti, likę veiksmai pradėti vykdyti. Svarbiausia, kad įgyvendinimas vyktų toliau. 2019 m. rugpjūčio mėn. plano įgyvendinimas (konkretus įsipareigojimas, vykdytinas iki 2021 m. vidurio) tapo naujos nepriklausomos Nacionalinės skaidrumo tarnybos, kuri pradės veikti visu pajėgumu 2020 m., įgaliojimų dalimi. Ši tarnyba sujungia keletą funkcijų, kurias anksčiau vykdė skirtingos įstaigos, ir jai bus suteikta daugiau institucinių pajėgumų kovoti su korupcija.

Susirūpinimą kelia 2019 m. birželio mėn. priimti teisės aktų pakeitimai, kuriais aktyviosios korupcijos statusas iš sunkaus nusikaltimo buvo pakeistas į baudžiamąjį nusizengimą. Atitinkami Baudžiamojo kodekso ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimai sulaukė Kovos su korupcija valstybių grupės ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos kovos su kyšininkavimu darbo grupės kritikos. 2019 m. spalio mėn. paskelbtas pozicijos projektas, skirtas viešoms konsultacijoms, šio susirūpinimo iš esmės nepanaikina. Planuojamos bendros Kovos su korupcija valstybių grupės ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos misijos nustatyti faktai galėtų suteikti valdžios institucijoms naudingų gairių dėl tinkamų tolesnių veiksmų, be kita ko, teisės aktų pakeitimų.

Komisija toliau stebėjo pokyčius, susijusius su teismo procesais prieš Graikijos turto plėtros fondo (*Taiped*) ekspertų komiteto narius, buvusį Graikijos statistikos institucijos pirmininką ir aukštus pareigūnus. Buvusiam Graikijos statistikos institucijos pirmininkui A. Georgiou iškelta byla, susijusi su pateiktais kaltinimais dėl fiskalinės statistikos, buvo neatšaukiamai nutraukta. 2020 m. sausio mėn. turi būti svarstomas A. Georgiou pateiktas apeliacinis skundas civilinėje šmeižto byloje. Po paskutinės griežtesnės priežiūros ataskaitos įvyko tolesnių teigiamų pokyčių ekspertų komiteto nariams iškeltoje byloje: kadangi nebuvo

paduotas apeliacinis skundas dėl Atėnų apeliacinio teismo kolegijos sprendimo, ekspertų komiteto nariams pateiktų kaltinimų atmetimas neatšaukiamai galioja.

BENDRAS ĮSIPAREIGOJIMŲ VYKDYTI REFORMAS PAŽANGOS VERTINIMAS

Naujoji administracija greitai ėmėsi darbo ir pradėjusi kadenciją iškart patvirtino savo ketinimą laikytis reformų plano, suderinto pagal griežtesnės priežiūros sistemą. Vyriausybė noriai ir konstruktyviai bendradarbiauja su Europos institucijomis ir visais lygmenimis akivaizdžiai matyti atvirumas ir noras aktyviai dalyvauti. Vyriausybė ėmėsi svarbių ekonominės politikos koordinavimo gerinimo veiksmų, o tai labai svarbu užtikrinant, kad Graikijos konkretūs įsipareigojimai būtų įvykdyti laiku.

Iki šiol naujosios administracijos patvirtintos pavyzdinės reformos ir bendras augimui palankus požiūris sulaukė rinkų palankumo. Graikijos obligacijų pajamingumas yra kaip niekad mažas (trijų mėnesių vekselių palūkanų norma – neigiama) ir pranoko apskritai palankius pokyčius Europos valstybių obligacijų rinkose, kapitalo kontrolės priemonės buvo laipsniškai atšauktos anksčiau nei planuota, o ekonominiai vertinimai yra tokie, kaip prieš krizę. Dėl ekonominio atsigavimo toliau mažėja aukštas nedarbo lygis ir prognozuojama, kad 2020 m. augimas sustiprės dėl paskelbto darbo jėgos ir kapitalo mokesčių mažinimo. Geresnės ekonominės perspektyvos pradėjo veikti Graikijos valstybės reitingus, ir naujai administracijai svarbu toliau dirbti tikslingai, nes ją dar gana ilgai atidžiai stebės investuotojai, ypač turint omenyje ekonominę Graikijos prekybos partnerių silpnėjimą.

Vyriausybė pateikė biudžeto plano projektą, kuris atitinka sutartus fiskalinius tikslus ir visus 2020 m. Stabilumo ir augimo pakto reikalavimus, be to, jame skelbiama didelė mokesčių reforma 2020 m. Naujoji administracija kompensavo 2019 m. gegužės mėn. priimtų priemonių fiskalinį poveikį sumažindama viršutines išlaidų ribas iki realistiškesnių verčių ir gautomis papildomomis mokestinėmis pajamomis užtikrindama papildomų fiskalinio manevravimo galimybių. Be to, vyriausybė parengė augimą skatinančių priemonių rinkinį, skirtą 2020 m., kuriuo kapitalo ir darbo jėgos mokesčiai pakeičiami mažesnę iškraipomąjį poveikį turinčiais mokesčiais, pavyzdžiui, pridėtinės vertės mokesčiu arba nekilnojamojo turto mokesčiu, ir didinamos socialinės išlaidos, skirtos vaikų turinčioms šeimoms. Politikos priemonių rinkinys bus įgyvendinamas nepažeidžiant pusiausvyros ir pagerins viešųjų finansų kokybę bei skatins augimą 2020 m. Europos institucijos numato, kad sutarti 3,5 % BVP pirminio pertekliaus tikslai bus viršyti 2019 m., o 2020 m. – pasiekti, t. y. bus lygiaverčiai 1,3 % BVP valdžios sektoriaus pertekliui 2019 m. ir 1,0 % BVP 2020 m.

Nors svarbios reformos pradėtos vykdyti, bus itin svarbu išlaikyti šį postūmį, kad būtų įvykdyti kelių vykdomų plataus užmojo veiksmų planų tikslai. Pagrindinėse privatizavimo, verslo aplinkos ir skaitmeninio valdymo srityse vyksta teigiami pokyčiai, buvo priimtos naujos iniciatyvos siekiant užtikrinti veiksmingą kolektyvinių derybų sistemą, taip pat rengiamos naujos iniciatyvos siekiant stiprinti bankų sektorių. Taigi valdžios institucijos nuveikė daugiau, nei numatyta pagal konkrečius įsipareigojimus Euro grupei. Tęsimos svarbios žemės naudojimo, nekilnojamojo turto mokesčių ir mokesčių administravimo reformos. Valdžios institucijos parengė patikimus reformų planus, kad ištaisytų ankstesnius vėlavimus, kurie paveikė kai kuriuos įsipareigojimus Europos partneriams, visų pirma susijusius su išskolinimo panaikinimu, viešojo administravimo reforma ir energijos rinkos reformomis. Prireikus į planus įtraukiamos alternatyvios arba papildomos priemonės, vienodai padedančios siekti įsipareigojimų Euro grupei įvykdymo. Valdžios institucijos stengiasi neatsilikdamos vykdyti finansų sektoriaus reformas, tačiau reikia pagerinti planus, kad būtų

einama į priekį. Tolesnėse griežtesnės priežiūros ataskaitose bus atidžiai stebima, ar šios reformos yra nepertraukiamai įgyvendinamos, siekiant užtikrinti, kad 2018 m. birželio mėn. įsipareigojimai Euro grupei būtų toliau vykdomi.

Graikija ėmėsi reikiamų veiksmų, kad įvykdytų visus konkrečius reformų įsipareigojimus iki 2019 m. vidurio. Siekiant reformas užbaigti, o prireikus paspartinti, bus būtina imtis papildomų veiksmų. Atliekant šį vertinimą atsižvelgiama į pastarųjų mėnesių naujosios administracijos pastangas vykdyti įsipareigojimus, kad būtų pasistūmėta įgyvendinant platesnio masto reformų planą, ir jos pasiryžimą rengti reformas glaudžiai bendradarbiaujant su institucijomis.

VALSTYBĖS FINANSAVIMAS

Paskatinta didelio obligacijų pajamingumo sumažėjimo Graikija toliau stiprino savo dalyvavimą vyriausybės obligacijų rinkoje išleisdama obligacijas liepos mėn. ir pakartotinai atidarydama ankstesnio spalio mėn. emisijos sąskaitas. Valstybės skolos valdymo agentūra pasinaudojo rinka trečią kartą šių metų liepos mėn. išleisdama septynerių metų termino obligacijas, kurių persvarstytas pajamingumas yra 1,9 %. Kitas rekordiškai mažas (1,5 %) dešimties metų termino obligacijų pajamingumas pasiektas spalio mėn. Graikijos pajamingumo skirtumas, palyginti su Vokietijos vyriausybės obligacijomis, toliau mažėjo ir 2019 m. rugsėjo mėn. dešimties metų termino obligacijų pajamingumas pasiekė 1,9 procentinių punktų, t. y. sumažėjo palyginti su 3,5 procentinio punkto pajamingumu praėjusiais metais. Gerėjanti finansavimo padėtis ėmė atsispindėti Graikijos valstybės reitinguose. Šiuo ataskaitiniu laikotarpiu grynujų pinigų rezervo sąskaita nesinaudota. Valstybės grynujų pinigų rezervas, apimantis šį 15,7 mlrd. grynujų pinigų rezervą ir kitus rezervus, 2019 m. rugsėjo mėn. pabaigoje tebebuvo didelis – maždaug 20,3 mlrd. EUR. Turimų rezervų pakanka valstybės finansavimo poreikiams patenkinti dvejus ateinančius metus.

Išankstinis Tarptautinio valiutos fondo skolų dalies sumokėjimas, numatomas lapkričio mėn. pabaigoje, – sveikintinas žingsnis ir svarbus teigiamas signalas. Užbaigus nacionalines procedūras, Europos stabilumo mechanizmo ir Europos finansinio stabilumo fondo valdymo organai spalio 28 d. atsisakė teisės dėl proporcingo skolos grąžinimo. Sandoris bus finansuojamas anksčiau šiais metais surinktomis lėšomis ir tikimasi, kad skolos tvarumui jo poveikis bus teigiamas (nors ir nedidelis), nes dauguma šių mokėtinų sumų turėtų būti sumokėtos iki 2020 m. pabaigos. Vis dėlto tai sveikintinas žingsnis, nes dėl jo mažėja valiutos kurso rizika, auga santaupos ir siunčiamas teisingas signalas rinkoms.

Atnaujinta skolos tvarumo analizė. Pagal pagrindinį scenarijų skola turėtų mažėti, nors iki 2041 m. išliks didesnė nei 100 % BVP. Graikijos bendri finansavimo poreikiai svyruos ties maždaug 10 % BVP riba iki 2032 m., o baigiantis prognozės laikotarpiui turėtų išlikti ties maždaug 14 % BVP riba.